

Kukoistavaa ja kestävää liiketoimintaa kiertotaloudesta

KIRI-hanke rahoitetaan REACT-EU-välineen määrärahoista osana Euroopan unionin COVID-19-pandemian johdosta toteuttamia toimia.

Kestävää liiketoimintaa planeetta ja ihmiset huomioiden

YHTEISET TAVOITTEET

Kestävä kehitys on yhteiskunnallista muutosta, missä ihmisen toimintaa sopeutetaan maapallon kantokykyyn samalla kun huolehdimme kaikille turvallisen ja oikeudenmukaisen elinympäristön säilymisestä ja ylläpidosta. Kestävän kehityksen eri osa-alueita ovat ekologinen, taloudellinen sekä sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys. YK:n kestävän kehityksen tavoite-ohjelma on nimeltään Agenda2030. Tavoitteita on yhteensä 17 ja kiertotalouden keinoin näistä voidaan tavoitella useampia.

Lue lisää kestävästä kehityksestä kestavakehitys.fi sivuilta.

KÄYTÄNNÖN KEINOT

Kiertotalous tarjoaa käytännön keinoja ratkaista aikamme haasteita liiketoiminnalla, jonka menestys ei perustu luonnonvarojen ylikulutukseen. Sen lisäksi, että kiertotalouden mukainen toiminta mahdollistaa luonnonjärjestelmien ennallistamisen ja uudistumisen, se tarjoaa kokonaisvaltaista hyvinvointia yhteiskunnalle. Näin ollen kiertotaloutta pidetään keskeisenä keinona saavuttaa kestävä kehityksen tavoitteita.

Lineaarista talousmallista (ota-käytä-hävitä) poiketen kiertotaloudesta löytyy useita eri liiketoimintamahdollisuuksia, jossa jo käytössä olevat materiaalit pidetään mahdollisimman pitkään käytössä, vähennetään päästöjä ja jätettä, minimoidaan hukkaa ja hyödynnetään uusiutuvia raaka-aineita ja energiaa. Lisäksi kiertotaloudessa hyödynnetään uutta teknologiaa. Kiertotalouden mukaisella liiketoiminnalla vastataan myös muutuneeseen toimintaympäristöön, jossa asiakkaat ja muut sidosryhmät odottavat ratkaisuja, jotka ovat kestäviä niin ympäristölle kuin ihmisillekin.

Yhteiskuntaa ohjataan kohti kiertotaloutta monilla eri tasoilla; osana EU:n vihreän kehityksen ohjelmaa (Green Dealia) julkaistiin **Uusi kiertotalouden toimintasuunnitelma**, joka sisältää konkreettisia toimenpiteitä miten

talous muutetaan kestävämpään suuntaan. Kansallisella tasolla Suomi on julkaissut oman kiertotalouden tiekarttansa **Kierrolla kärkeen: Suomen tiekartta kiertotalouteen 2016-2025**. Tiekartta ja sen päivitetty versio **Kriittinen siirto**, löytyvät Sitran sivuilta www.sitra.fi.

Lue lisää kiertotaloudesta kiertotaloussuomi.fi sivuilta.

KIERTOTALOUS EDISTÄÄ SUORAAN NÄITÄ KESTÄVÄN KEHITYKSEN TAVOITTEITA

KIERTOTALOUS EDISTÄÄ VÄLILLISESTI NÄITÄ KESTÄVÄN KEHITYKSEN TAVOITTEITA

Kiertotalous hidastaa, pidentää, sulkee ja uudistaa materiaali- ja energiavirtoja.

KIERTOTALOUDEN LIIKETOIMINTAMALLIT

Mitä kestävä kehityksen tavoitteita oma liiketoimintasi mahdollisesti edistää?

Kiertotalouden liiketoimintamallien ydintoiminnot

TUOTTEEN ELINKAAREN PIDENTÄMINEN

- Korjaaminen, huoltaminen, päivittäminen, ylläpito
- Uudelleenmuokkaaminen
- Second hand –tuotteiden jälleenmyynti

TUOTE PALVELUNA

- Palvelullistaminen
- Palvelumuotoilun hyödyntäminen
- Palvelukokonaisuuksien rakentaminen tuotteen ympärille asennuksista huoltoihin ja käyttöpalveluista kierrätykseen
- Lisäpalveluna mm. rahoitusjärjestelyt

RESURSSITEHOKKUUS JA KIIERRÄTYS

- Oman tai toisen toiminnasta syntyvän ylijäämän tai sivuvirran tai jätteen hyödyntäminen
- Tilojen ja työkalujen moninainen käyttö
- Uusien teknologioiden hyödyntäminen tuotannossa

JAKAMISALUSTAT

- Erilaiset digitaaliset alustat mahdollistavat esimerkiksi myyntiä, vuokrausta sekä lainausta tai vaihdantaa

UUSIUTUVUUS

- Kierrätetyt ja uusiutuvat materiaalit
- Uusiutuva energia
- Tuotteiden suunnittelu (ekodesign)
- Ravinnekierto

Tutustu oikeisiin yritysmerkkeihin **Sitran Kiertotalouden kiinnostavimmat** ja KIERTO-hankkeen **Pirkanmaan KIERTO100** -listauksista.

Liiketoimintamallien tarjoamat hyödyt ihmisille, ympäristölle ja yrityksille

Ekodesignin periaatteita hyödyntämällä jo suunnitteluvaiheessa, tuotteet ovat kierrätettävissä mutta myös korjattavia ja valmistettu laadukkaista materiaaleista. Hyvin suunnitellut, kestävät tuotteet säilyttävät hyvin jälleenmyyntiarvonsa.

Kiertotalousliiketoiminnassa uusia teknologioita, kuten cleantechiä hyödyntämällä sekä prosesseja parantamalla voidaan parantaa mm. energiatehokkuutta. Toisten toimijoiden sivuvirtoja hyödyntämällä liiketoiminnan ympärille syntyy myös kumppanuuksia ja yhteistyöverkostoja.

Kiertotalouden liiketoimintamallien avulla voidaan rakentaa asiakkaalle kokonaisvaltaisempaa palvelua esim. tarjoamalla asennus- ja huoltopalveluita yksittäisen tuotteen myynnin sijaan.

Resurssitehokkuus kasvaa, kun jo kerran käyttöön otettua tuotetta käytetään pidempään sitä huoltamalla, korjaamalla tai uudelleenvalmistamalla esim. vanhasta ovesta pöytä tai verhoista mekko. Tämä säästää luonnonvaroja, kun uuden ostamisen tarve vähenee. Samalla pienenee myös jätteiden ja päästöjen määrä.

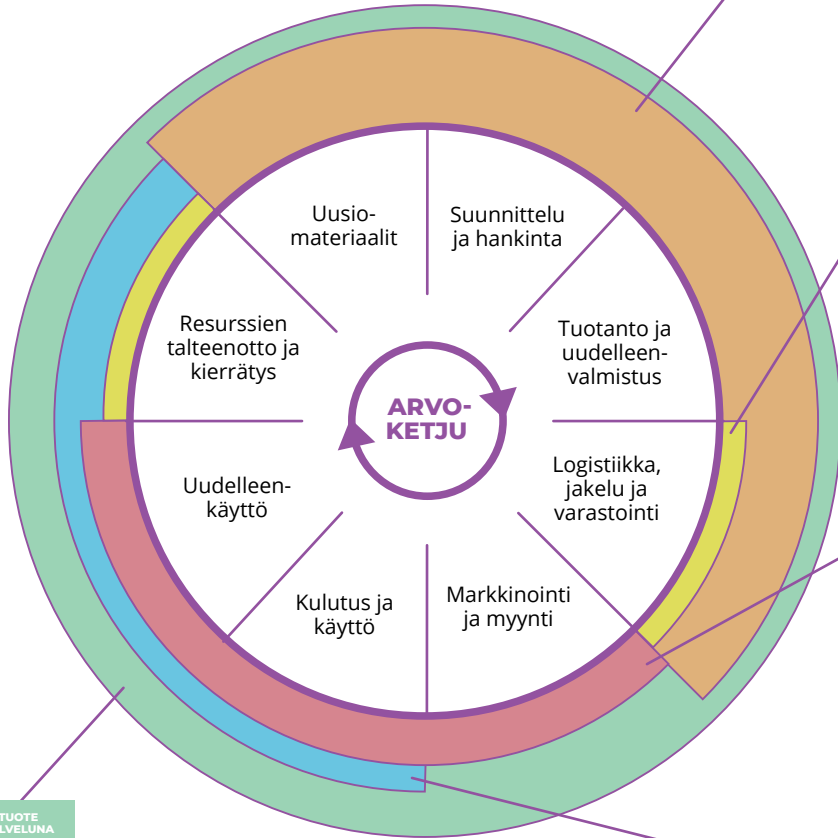
Digitaalisten alustojen avulla niin yritys kuin heidän asiakkaansakin voivat löytää taloudellisempia vaihtoehtoja esim. vuokraamalla harvoin tarvittavia koneita. Samalla vaajakäytöllä olevan hyödykkeen käyttöaste kasvaa tai alusta voi tarjota keinon vähentää hävikkiä kuten ResQ-sovellus ruokahävikin osalta. Jakamislustat edistävät myös yhteisöllisyyttä, tarjoavat joustavia ratkaisuja eri elämäntilanteisiin (esim. kyytipalvelut) ja madaltavat kynnystä uuden kokeiluun. Alustoilla on oma roolinsa myös tiedon ja osaamisen jakamisessa.

Markkinoille saadaan uusia, ympäristöystävällisempiä materiaaleja tarjolle, kun olemassa olevat tuotteet kierrätetään uusiksi raaka-aineiksi. Samalla neitseellisten raaka-aineiden käyttöönoton tarve vähenee.

Biopohjaisten materiaalien käyttö vähentää riippuvuutta fossiilisista raaka-aineista ja siirtymällä uusiutuviin energialähteisiin voidaan alentaa mm. liikenteen päästöjä.

Kiertotalous säilyttää ja tuottaa arvoa pienemmällä materiaalikulutuksella

Tuotteen tai palvelun elinkaari jaettuna eri arvoketjun vaiheisiin.

Kuva mukaillen Sitran kiertotalouden arvoketjuja.

Tuote palveluna –liiketoimintamallilla arvoa saadaan syntymään tuotteen tai palvelun elinkaaren kaikissa vaiheissa.

- Miten yrityksesi pystyisi tarjoamaan asiakkaalle mahdollisuutta käyttää tuotetta käyttömaksua vastaan sen omistamisen sijaan?
- Kuinka yrityksesi luo palvelun mahdollisimman helpoksi asiakkaalle?

Uusiutuvuuteen perustuvassa liiketoiminnassa arvonluonti keskittyy tuotteen tai palvelun ennen käyttöä oleviin elinkaaren vaiheisiin.

- Miten yrityksesi saisi edistettyä kestäväää suunnittelua, esim. modulaarisuutta?
- Miten yrityksesi pystyisi minimoimaan hukan?
- Voiko yrityksesi tarjota ratkaisuja esimerkiksi ravinnekierron edistämiseksi tai muovijätteen vähentämiseksi?

Resurssitehokkuuteen perustuvalla liiketoiminnalla on merkitystä tuotteen elinkaareissa etenkin ennen tuotteen käyttöä ja käytön jälkeen.

- Miten yrityksesi pystyisi hyödyntämään kaiken materiaalin omissa tuotantossaan tai myymään sen eteenpäin? Onko yritykselläsi jo olemassa yhteistyöverkostoja?
- Miten yrityksesi voisi tuotteistaa ylijäämämateriaalin tai sivuvirran?
- Miten yrityksesi pystyisi keräämään talteen materiaalit käyttöönsä lopussa olevista tuotteista?

Kiertotalouden arvoketjussa jakamisalustojen mahdollisuudet luoda arvoa keskittyvät tuotteen elinkaaren käytön ajalle.

- Pystyisikö yrityksesi tuottamaan tai ylläpitämään digitaalista alustaa, vai onko sen järkevämpää jakaa vähäisellä käytöllä olevia resursseja jo olemassa olevilla alustoilla?
- Voiko yrityksesi tarjota lisäpalveluna tuotearviointia tai vakuutuksia?
- Kuinka yrityksesi hyödyntää saatavana olevaa dataa liiketoiminnassaan?

Tuotteen elinkaaren pidentämiseen liittyvän liiketoiminnan arvonluonnin mahdollisuudet painottuvat elinkaareissa tuotteiden käytön aikaisiin ja käytön jälkeisiin vaiheisiin.

- Voiko yrityksesi tarjota myytävien tuotteiden lisäksi huolto- ja korjauspalveluita? Tai tarjota myytävälle tuotteelle jälleenmyyntikanavia? Jos yritystoiminnan ydintoiminnot ovat jo huoltoa tai korjausta, voidaanko tuotteita uudelleentehdä?

Osaaminen: 2000 –luvun niukkuus ja menestystekijä

Maailma on monin verroin monimutkaisempi kuin joitakin vuosikymmeniä sitten. Samaan aikaan globaalit muutosilmiot, nk. megatrendit haastavat ja vaikuttavat laajalti meihin kaikkiin ja kaikilla toimialoilla. Myös asiakkaiden vaatimukset ja teknologinen kehitys muuttaa toimintaympäristöjä.

Kiertotalouden keinoin voimme pyrkiä sekä vastaamaan aikamme haasteisiin että pysymään mukana kehityksessä. Kiertotalouden toteutuminen edellyttää kuitenkin uudistuvaa osaamista sekä olemassa olevan osaamisen vahvistamista.

Menestyvä ja kehittyvä organisaatio tietää, mihin osaamiseen sen toiminta perustuu. Osaamisen perusta rakentuu vankkaan ydinosaamiseen että ketterään uuden oppiseen. Tunnistettuja osaamistarpeita voidaan siten myös kehittää ja kartuttaa. Yritys kykenee vastaamaan muutoksiin paremmin kun tiedetään, millaista osaamista tulevaisuudessa tarvitaan.

Osaaminen uudistaa työelämää ja työelämä osaamista!

Yritykset, joilla on vaikeasti kopioitavia resursseja, kuten erityisosaamista, menestyvät kilpailijoitaan paremmin. Osaaminen on myös osa yrityksen inhimillistä pääomaa ja pitää yllä työntekijöiden työkykyä ja -hyvinvointia.

Lisää tietoa Sitran sivuilta www.sitra.fi/julkaisut Megatrendit 2023

Tarjolla olevia kiertotalouskoulutuksia löytyy koulutustakiertotalou-teen.turkuamk.fi sivuilta.

Muut lähteet: Otala, Leenamajja: Ketterä oppiminen. Keino menestyä jatkuvassa muutoksessa. 2018

Kiertotaloustaidot-checklist

- Kiertotalousliiketoimintamallien tuntemus
- Kiertotalouden arvoketjujen tuntemus
- Ecodesign-osaaminen
- Elinkaariajattelun hallinta
- Materiaalituntemus ja tuoteturvallisuus
- Laatuvaatimusten tuntemus
- Materiaalivirtojen hallinta ja koordinoitiosaaminen
- Keruu-, käsittely- ja lajitteluosaaminen
- Kierrätysprosessiosaaminen
- Resurssitehokkuuden osaaminen eri toiminnoissa
- Tuotteiden huolto-, korjaus-, ylläpito- ja päivittämisosaaminen
- Tuotteiden palvelullistamisosaaminen
- Palvelumuotoiluosaaminen
- Teknologioiden hyödyntämisaaminen
- Alustatalous- ja digitaidot
- Kiertotaloutta ohjaavan sääntelyn sekä sitä ohjaavien ohjelmien tuntemus

Osaamiset koottu mm. näistä lähteistä: The World Economic Forum (2020). The Future of Jobs Report, Sitra: Kiertotalous tulevaisuuden työelämässä, Helsingin yliopisto: Tulevaisuuden työelämätaidot, Osaamisen ennakointifoorumi: Osaamiskortit

Missio: Mitä maailma tarvitsee?

Arvolupaus: Mitä ratkaisua tarjoat, mihin tarpeeseen ja kenelle?

- Miten ratkaisu vähentää kulutusta, jätteen ja päästöjen määrää?
- Kuinka se parantaa yhteisöä tai ihmisten hyvinvointia?
- Ja perustuuko yrityksen kasvu kestäväälle pohjalle?

ARVO-
LUPAUS

Visio missä yrityksesi haluaa olla lähitulevaisuudessa?

Keskeiset kumppanit: Mitä resursseja yhteistyökumppaneilta on saatavilla tai mitä toimintoa täydentävät palvelulupauksen saavuttamiseksi?

Ydintoiminnot: Mitä ovat ne tehtävät, jotta arvolupaus voidaan lunastaa?

- Millaisia valmistusprosesseja käytetään?
- Mitä ovat tuotannon tai palvelun vaikutukset päästöihin ja miten jätteet kierrätetään?
- Kuinka jakelu on järjestetty?
- Hyödynnetäänkö tuotesuunnittelussa ekodesignin periaatteita?
- Voidaanko tarjontaa edelleen innovoida?

ARVON-
LUONTI

Resurssit: Mitä raaka-aineita tuotannossa käytetään ja millaista osaamista yrityksistä löytyy?

Asiakassegmentit: Keitä he ovat? Mitkä ovat heidän haasteensa tai mikä heitä turhauttaa? Mistä he innostuvat?

Asiakassuhteet: Miten löydät asiakkaita, pidät heidät ja kasvatat heidän määräänsä? Kuinka sitoutat asiakkaasi ja mahdollistat yhteistyön?

ARVON
LUNAS-
TUS

- Luo asiakkaistasi yhdessä yrityksesi kanssa kestävyysvoittajia!

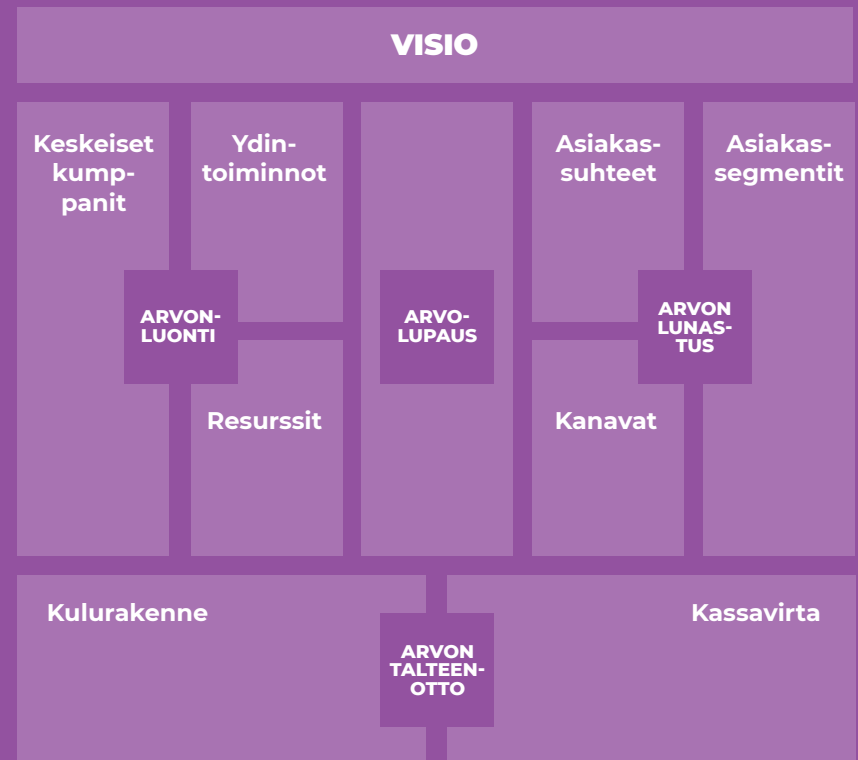
Kanavat: Miten tavoitat asiakkaasi? Mitkä ovat nk. "touchpointit" viestinnässä?

Kulurakenne: Mistä arvonluonnin osa-alueista kulut syntyvät?

Kassavirta: Mistä koostuu tulojen jatkuvuus, hinnoittelu ja muut taloudelliset resurssit toiminnalle?

ARVON
TALTEEN-
OTTO

*Kiertotaloudessa arvo syntyy pitkäikäisistä, resurs-
sitehokkaista ja turvallisista tuotteista ja palveluista
asiakkaille sekä muille sidosryhmille.*

*Kestävä liiketoiminta ei aiheuta kohtuutonta haittaa ympäris-
tölle, ihmisille tai taloudelle vaan liiketoiminta on eettistä ja
kohentaa kokonaisuudessaan yhteiskuntaa ja tukee yhteisöjä!*